

**Пришлякевич О. Р.**, студентка освітньо-професійної  
програми «Облік і оподаткування»  
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу  
(Україна)

**Науковий керівник: Долішня Т. І.**, к.е.н., доцент  
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу  
(Україна)

## **РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ**

У сучасних умовах глобалізації економічних процесів і загострення екологічних проблем питання сталого розвитку набувають особливої важливості. Зростання техногенного навантаження на навколишнє середовище, виснаження природних ресурсів, зміни клімату та забруднення довкілля вимагають від суспільства нових підходів до господарської діяльності. Все більше підприємств та організацій визнають необхідність враховувати екологічні аспекти у своїй роботі не лише з моральних чи репутаційних міркувань, а й як важливий елемент довгострокового економічного успіху.

Бухгалтерський облік як важлива складова управлінської системи має адаптуватися до нових викликів. Традиційна фінансова звітність недостатньо відображає екологічні витрати та наслідки діяльності підприємств для довкілля. Саме тому виникає потреба у впровадженні елементів екологічного обліку, який дозволяє не лише фіксувати витрати на природоохоронні заходи, а й оцінювати ризики, пов'язані із негативним впливом на екосистему.

Метою дослідження є розкриття ролі бухгалтерського обліку у досягненні цілей сталого розвитку, проаналізувати існуючі підходи до обліку екологічних витрат та запропонувати напрями його вдосконалення.

Економіко-екологічна безпека є основною складовою управління сталим розвитком підприємства, яка охоплює всі аспекти господарської діяльності, а не обмежується лише суто економічними або екологічними. Для налагодження ефективної системи управління економіко-екологічною безпекою необхідним є впровадження нових підходів до організаційно-методологічних положень бухгалтерського обліку та його теоретико-методологічної конструкції. Економічна наука не приділяє належної уваги екологічним аспектам господарювання – навколишнє природне середовище (НПС) сприймається виключно як джерело ресурсів для господарської діяльності. У процесі оцінювання меж впливу людства на НПС ключова роль відводиться інформуванню. Бухгалтерський облік є системою формування достовірної, релевантної, повної інформаційної бази, на підставі якої здійснюється процес управління як окремим суб'єктом господарювання, так і економікою на рівні держави. Діюча система бухгалтерського обліку не

забезпечує достатнього системного відображення впливу суб'єктів господарювання на довкілля» [2; 3]

Розвиток бухгалтерського обліку в контексті формування інформаційного простору управління економіко-екологічною безпекою промислових підприємств є досить складним та невпорядкованим процесом. Це зумовлено, тим, що на сьогоднішній день ні в науці, ні в практиці не визначено, в якому напрямі повинні формуватися та розвиватися основні теоретико-методологічні положення бухгалтерського обліку. Формування теоретико-методологічної конструкції бухгалтерського обліку як інформаційної підсистеми управління економіко-екологічною безпекою промислового підприємства дозволить визначити основоположні постулати розвитку науки про бухгалтерський облік в сучасних умовах господарювання в забезпеченні положень теорії сталого розвитку.

Сучасні підходи до розвитку економіко-екологічних аспектів розвитку бухгалтерського обліку є досить розрізненими та такими, що суперечать одне одному. Це, в свою чергу, змушує науку про бухгалтерський облік розвиватися в неструктурованому напрямку, що не дозволяє сформувати нові наукові знання та вирішити нагальні проблеми практики. Це зумовлено, в першу чергу, тим, що в наукових дослідженнях зазначені питання спрямовані на формування теоретико-методологічних положень, які визначають нові види бухгалтерського обліку, такі як: екологічний, еколого-економічний, соціальний та ін. [4]

Розвиток системи бухгалтерського обліку, а точніше кажучи його теоретичної, організаційної й методологічної специфіки у забезпеченні економіко-екологічної безпеки підприємства повинен розвиватися зважаючи на наступні положення:

- по-перше, результати взаємозв'язку підприємства з зовнішнім середовищем обумовлюють трансформацію мотивів та потреб людини як економічного агента. А це, в свою чергу, впливає на формування нового користувача бухгалтерської інформації, а тому перед системою бухгалтерського обліку стоять нові задачі, що обумовлює необхідність модифікації існуючих завдань та опис нових. Це стане першоосновою формування нового підходу до формування облікової інформації. Так, можна вести мову про зміну складу користувачів або ідентифікації серед існуючих пріоритетного, але виконання положень теорії сталого розвитку направлене на гармонізацію економічних, соціальних та екологічних складових діяльності підприємства, а тому пріоритетність не дозволить сформувати новий підхід до розвитку бухгалтерського обліку;

- по-друге, за умови модифікації завдань бухгалтерського обліку виникає потреба в новому механізмі застосування принципів бухгалтерського обліку як його першооснови. Сучасна система бухгалтерського обліку є досить різноплановою та багатоваріативною в частині методичного забезпечення. Проте багатоваріативність робить систему мінливою до суб'єктних факторів, в результаті чого система не виконує свої завдання. На шляху до обмеження впливу суб'єктних факторів

стоять принципи. Саме сукупність чітко визначених принципів дозволяє системі бухгалтерського обліку розвиватися, виконуючи покладенні на неї економікою і суспільством завдання;

- по-третє, модифікація завдань сприяє розширенню спектру використання елементів методу бухгалтерського обліку в тих рамках, які передбачено його принципами. Зважаючи на те, що система бухгалтерського обліку є динамічною та відкритою, її методи підлягають трансформації у відповідності до завдань, які має виконувати дана система [5]

Зважаючи на вище викладене, вважаємо, що теоретико-методологічна конструкція бухгалтерського обліку складається з сукупності завдань, принципів та елементів методу бухгалтерського обліку, які підлягають трансформації у зв'язку зі зміною значення інформації в сучасному суспільстві на шляху до сталого розвитку. Метою формування нової теоретико-методологічної конструкції бухгалтерського обліку є формування інформаційного простору управління економіко-екологічною безпекою підприємства як основи забезпечення його сталого розвитку. У цілому, це дозволить виявити особливості теоретико-методологічних положень та розвинути їх як окремі об'єкти бухгалтерського обліку, що в результаті дозволить сформувати інформаційний простір управління економіко-екологічною безпекою промислових підприємств як основи забезпечення їх сталого розвитку та сталого розвитку соціально-економічних систем вищих рівнів (регіональний, державний, міжнародний).

#### **Перелік використаних джерел**

1. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України №2245-III від 18.01.2001 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>
2. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності: теорія та методологія: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.09. Житомир. 2010. 40 с.
3. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2010. 440 с. 227.
4. Пелиньо Л.М. Місце екологічного обліку в сучасній системі бухгалтерського обліку та його важливе значення в сфері охорони довкілля. Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: Зб. наук.-техн. пр. Львів: НЛТУУ, 2008. Вип. 18.2. С. 70-75.
5. Пелиньо Л.М. Значення лісів та проблеми обліку лісових ресурсів в Україні. Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: Зб. наук.-техн. пр. Львів: НЛТУУ, 2006. С. 145-149.